

Translasyonel Araştırma Kavramı ve Okul Hemşireliği

Huri YOğURTCU *, Fatma Őeyda ÖZBIęAKęI **

Öz

Translasyonellik kavramı araştırmalar ile elde edilmiş bilimsel bilgilerin teori statüsünden çıkartılarak uygulamaya dönüştürülmesi için yapılan tüm iş ve işlemlerin bileşkesiolarak açıklanır. Literatür bilgileri ile uygulama alanlarında kullanılan bilgiler kıyaslandığında kanıtların istenilen düzeyde uygulamaya dönüştürülemediği açıktır. Oysa teori düzeyinde kalmış her bilgi boşa giden iş gücü, finans ve etkisiz bilgi yönetimi anlamı taşır. Okul hemşireliği kanıtların ve translasyonel araştırmaların üst düzeyde kullanımını gerektirir. Bu derlemenin amacı translasyonel araştırma konusunda bilgi kaynağı oluşturmak, meslek üyelerinde farkındalık geliştirmek, bilimsel bilgilerin okul sağlığı hemşireliği ve diğer uygulama alanlarına entegrasyonuna katkı sağlamaktır.

Anahtar kelimeler: Translasyonel Araştırma, Hemşirelik, Okul Hemşireliği, Elektronik Kayıtlar

Abstract

The Concept of Translational Research and School Nursing

The concept of translationality is the result of all the Works and processes that are taken from the theory status of the scientific in formation obtained through research and converted in to practice. Clearly, when the information used in the literature and the application fields is compared, the evidence cannot be converted into practice at the desired level. However, every information that has remained at the level of theory means wasted workforce, finance and ineffective information management. School health nursing requires a high level of use of evidence and translational research. School nursing requires a high level of use of evidence and translational research. The aim of this review is to create a source of information on translational research, to raise awareness of the members of the profession, to contribute to the integration of scientific knowledge to school health nursing and other fields of practice.

Key Words: Translational Research, Nursing, School Nursing, Electronic Records

Geliş tarihi: 22.05.2020

Kabul tarihi: 03.03.2021

Translasyonel Araştırma(TA); kanıt temelli girişimlerin uygulama alanlarında kullanılabilirliğini/uygulanabilirliğini bireysel ve kurumsal düzeyde saptamaya/ ölçmeye/ anlamaya çalışan bilimsel bir yaklaşımdır(1).Günlük uygulamalarda yaygın ve efektif olarak kullanılabilen klinik veya toplumsal çalışmalardan genelleştirilebilecek fikir kavram ve keşişlerden tasarlanabilen aktivitelerdir (2).TA teorik düzeyde, kendine özgü, karmaşık olan araştırma sonuçlarının uygulamaya dönüştürülerek bir dinamizm kazandırılması, klinikte/sahada kullanımını sağlayarak verim elde edilmesine katkıda bulunur (1).Kliniklerde yapılan iş ve işlemlerin farklı disiplinleri temsil eden profesyonellerden oluşturulmuş bir ekip tarafından gerçekleştirildiğinden yola çıkarak, TA'nın etkili olmasında iletişim ve iş birliğinin en üst düzeyde sağlanması büyük önem taşır. Bunun yanı sıra TA'da süreç ve sonuca odaklanılması, çıkış noktasının henüz teorik düzeydeki bilgiler olması, multidisipliner ilişkiler yerine interdisipliner ilişkilerin tercih edilmesi diğer önemli parametrelerdir. TA'ların içeriği çok zengindir, sanki sadece klinik odaklılığa dikkati çekiyor gibidir ancak; evde bakım ve toplumların doğal yaşam ortamlarına odaklandığı da göz ardı edilemez (3-6). Hemşirelikte Translasyonel Araştırma (HTA) kavramı diğer temel bilgiler ile benzer amaçlar içerir. HTA mevcut hemşirelik uygulamalarını geliştirmeye, yeni bilgiler ve uygulamalar elde etmeye, kanıtları güçlendirmeye, kanıt temelli ve nitelikli bakım girişimlerine katkı sağlamaya odaklanır. Bilim ve teknolojinin ilerlemesi, yaşam süresinin uzaması, evde bakım hizmetlerinin yaygınlaşması, bireylerin ve toplumların bilinçlenmesi sonucu sağlık bakım sürecine katılma gereksiniminin ortaya çıkması, beklentilerin artması HTA'ları önemli bir gereklilik haline getirmiştir (7). TA kavramı kırk yılı aşkın bir süredir literatürde var olmasına rağmen (7), henüz istenilen düzeyde anlaşılammıştır (1). Bunun nedenleri arasında finansal sorunlar yer alsada daha da önemlisi bilim insanlarında TA kültürünün tam anlamıyla benimsenmediği ve geleneksel yöntemleri bırakmak istememeleri göze çarpmaktadır. TA'nın profesyonelce yapılması bilgi, deneyim, interdisipliner uyum, özveri, zaman ve Őeffaflık gerektirir. Bu bağlamda TA sonucunda ortaya çıkacak için kalitesi, niteliği, faydaları bilim insanlarında bir bilinmezlik endişesi yaratmaktadır (1, 7, 8). Endişelerin nedenlerinden biri de Őüphesiz, TA'nın kapsamının son beş yıl gibi kısa bir zaman önce net olarak tanımlanmış olmasıdır (3-6). Araştırmacıların ve bilim insanlarının TA'ya olan inancının artırılması, mevcut endişelerin giderilmesi, konuya gereken ilginin gösterilmesinde liderlere gereksinim duyulmaktadır (7, 9). Translasyonel bilimine derinlemesine dalmak, yöntemlerin araştırılması, girişimler ve bireyler tarafından kanıtla dayalı uygulamaların benimsenmesi başarı oranını arttıracaktır (7).

Okul hemşireliği ve translasyonel araştırma kavramı ile ilgilenen araştırmacıların alandaki konular üzerinde birleşmeleri, lider davranmaları, bilgi ve becerilerini bu alanda kullanmaları gelişim odaklı davranmalarına olanak tanıyacaktı (10). Bunun için mevcut elektronik sağlık kayıtlarının incelenmesi, bilgi bankalarından verilerin dökümanite edilerek gerekli çıkarımların yapılması, klinisyenlerle iş birliği yapılarak kronik hastalığı olan ve risk taşıyan öğrencilere ulaşımın sağlanması okulhemşireliği ve translasyonel araştırmaların daha birçok noktada keşişmesine olanak tanıyacaktı (10,11). Paylaşılabilir ve karşılaştırılabilir okul hemşireliği verilerinin sağlık hizmetine dönüştürülebilmesi için translasyonel araştırma ve uygulamayı destekleyen ulusal eylem planları geliştirilmelidir (7, 11). Bu bağlamda okul hemşireliği için geniş veri setlerinin araştırmaya açık olduğu konusunda literatürdegeniş bir kabul vardır (11).

* Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora öğrencisi, 35340, İnciraltı/İzmir. e-posta:huri.yogurtcu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9516-0581, ** Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir. ORCID: 0000-0001-6051-946X

Derleme

Bu derleme; Translasyonel Araştırma kavramını irdelemek, hemşirelik bilimi için öneminin anlaşılması ve araştırmacılar için bir bilgi kaynağı oluşturmak, araştırmalar ile elde edilmiş kanıtların başta okul hemşireliğı olmak üzere diğeri uygulama alanlarına dönüştürölme sürecine katkı sağlamak amacıyla hazırlandı.

Translasyonel araştırmaların önemi ve işleyişi

TA elde edilmiş kanıtların günlük sağık bakımı uygulamalarına profesyonel düzeyde dönüşümünü amaçlar (12). Tanı, tedavi ve bakım uygulamalarının gelişimini destekleyen her türlü bilgi, uygulamaya dönüştürölmediğı takdirde, literatürde yoğunluk ve bazen de kirlilik yaratmaktan daha ileriye gidemez. Ne var ki son yıllarda elde edilmiş yeni bilgilerin sadece %14'ü uygulamaya entegre edilebilmiştir (13). Bu durum bilimsel bilgi ile insan faktörü arasında bir perde oluşturur ve bilim insanlarının iş gücü ve araştırma bütçelerinin yitip gittiğı anlamını taşır. Bu bakımdan translasyonel araştırmalara ödenek ayrılarak hayata geçirilmesi, bilimsel bilginin etkili kullanımında önemli bir aşamayı oluşturur. Bilim insanlarının TA kavramının yeni şekillenmiş bir kavram olmasına yönelik taşıdığı endişeler, bilimsel bilgilerin istenilen düzeyde kullanılmıyor olması noktasında kaybolmalıdır. Uygulamaya dönüştürölmeyen bilgilerin insanlığı hiçbir faydası olmadan zamanla eskimesi bilimin yozlaşmasına neden olur. Oysa translasyonel araştırmalar bilimsel bilgiler ile insan faktörü arasında bir köprüdür, yeni bilgilerin uygulayıcılara ulaştırılmasını sağlar (14). Araştırma yöntemlerinin çok güçlü olması ve denemede kalmadan günlük pratiklere yansması gereken hemşirelik mesleğı, translasyonel araştırmaların istenilen düzeyde uygulanmamasından dolayı zarar görmektedir (14). Literatürde mevcut olan ancak uygulamada yer edinmeyen bilgiler etik ve yasal sorunları beraberinde getirir, mesleğın gücünü zayıflatır, profesyonelliğı tehdit eder (15). TA'nın uygulamasında öneminin anlaşılmasının yanı sıra işleyişi çok iyi bilinmelidir. Bu bağlamda TA beş aşamada uygulanır. Bu aşamalar;

- 1)T0: Öngörü oluştırma
- 2)T1: Yöntem geliştirme
- 3)T2: Girişimlerin/kanıtların etkinliğini ölçen küçük denemeler yapılması
- 4)T3: Girişimlerin/kanıtların etkinliğinin kapsamlı ölçümü
- 5) T4: Yararlılığı kanıtlanmış sonuçların yaygınlaştırılmasıdır (15).

TA'lar hakkındaki bilgi ve deneyim eksikliğı nedeniyle araştırmacıların birçoğunun TR1 ve TR2 aşamalarına odaklandığı tahmin edilmektedir, ancak TR3 aşamasına geçilmediğı takdirde yararlılıktan söz edilemez. T3 aşaması rehberlerin geliştirildiğı, meta analiz ve sistematik incelemelerin yapıldığı aşamadır. T3 aşamasına geçiş profesyonellik gerektirir, bunun için araştırmacı eğitimleri artırılmalıdır (15). Disiplinler arası ilişkilerin önem kazandığı aşamadır. Transdisipliner ilişki; bilgi alışverişi, bilimsel yaklaşımların değış-tokuğu, farklı disiplinlerden bilim insanlarının fikirlerinin ve yaklaşımlarının bütünleştirilmesi ile ortak bir bilimsel hedefe yönelik araştırmaların geliştirildiğı, ortak projelerin oluşturulmasıdır. Transdisipliner ilişki profesyonellerin temel ve klinik geçmişlerinden gelen, uzmanlıklarını, deneyimlerini kullanarak ve farklı bakış açıları ile yaklaşımları bir araya getirerek birtakım olmalarını sağlar, temel bilimsel uygulamaların genel uygulamalara dönüşümünü gerçekleştirir (14, 16).

Translasyonel araştırmaların bakım sürecinde kullanımı

Hemşireler, son kırk yıldır araştırmalar ile elde edilmiş sonuçları, uygulama alanlarında istikrarlı bir şekilde kullanmakta ve önemli başarılar elde etmektedir (7). Kanıta dayalı hemşirelik girişimleri üzerine birçok kitap/yayın bulunmaktadır. Hemşirelik; teknolojik gelişmelerle ilerlemesi hız kazanmış, dünya nüfusunun yaşlanması ile birlikte önemli değışikliklere uğramış, heyecan verici, sürekli gelişen, çok kültürlü toplum yapısına uyum sağlamaya çalışın, değışime açık bir sağık bilimdir. Tıp biliminin gelişimi, hasta güvenliğı konusunda artan farkındalık, şeffaflık ve sağık bakımının denetlenebilirliğı konusunda kamu beklentileri hemşireliğın daha çok gelişmesi konusunda talep oluştırmaktadır. Hemşirelerin TA sürecine entegrasyon sağlamak, iş birliğı yapmak, uzmanlığın geliştirilmesine destek olmak, yararlılığın artırılması, liderler tarafından kritik konuların tartişılması ve yönlendirmelerin yapılması, yeni bulguların uygulamaya dönüşümü ve gündeme getirilmesi konusunda efor sarf etmek gibi görevleri vardır. Ayrıca hastalık, öz-bakım, kronik hastalık, yaşam sonu bakım ve tedaviye uyum alanlarına güçlü ve tutarlı bir katkı sağlamak için hemşireler lider davranmalıdır (7, 10). Semptom yönetimi, kronik hastalık bakımında teknolojinin kullanımı, hastaların karmaşık diyetlerini yönetmelerine yardımcı olacak strateji geliştirmek konularında öncülük edilmelidir. Sağılığı geliştirme, riskleri önleme ve bilginin öz-bakıma entegrasyonu hemşirelik literatüründe daha fazla yer almalıdır. Sağık bakım kuruluşları, üniversiteler, enstitüler, evde bakım hizmetleri translasyonel hemşirelik üzerine yoğunlaşmalıdır. Evde bakım hizmetleri translasyonel hemşirelik için öncelikli bir çalışma alanıdır. Uzun süreli bakım evlerinde yapılan bir çalışmada, translasyonel araştırmaların uygulamada kullanılması ile ağırı yönetiminde iyileşme sağılandığı belirtilmiştir (17). Translasyonel araştırma sonuçlarının klinik uygulamalar ile bütünleşmesi daha şeffaf ve sürdürülebilir bir sağık bakım hizmeti sunmada fark yaratmak için önem taşımaktadır (18). Yine hemşirelerin sağık eşitsizliklerini ele alma konusundaki deneyimleri dikkate alındığında translasyonel araştırmalar konusunda liderlik yapmaya daha fazla eğilimli olmalıdır. Hemşireliğın TA'ya yoğunlaşması, liderliğinin desteklenmesi, kanıtlara erişimi ve anlaşılması için koşullar idealize edilmeli, kurumlarda iş organizasyonu buna göre sağılanmalıdır (19, 20).

Translasyonel araştırma basamaklarının toplum, okul vb. ortamlarında ve klinik ortamlarda etkin kullanılabilmesi için bu alanlarda uygulanan çalışmalara hız verilmesi gereklidir. Literatürdeki çalışma sonuçlarına göre, okul hemşiresinin öğrencilerin büyüme ve gelişmelerinin izlenmesinde, sağık durumları ve olası sağık risklerinin tanılanmasında, akademik başarılarının artırılmasında önemli etkileri olduğı görülmüştür (21, 22). Ancak ülkemizde okul sağılığı hizmetlerinde okul hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları hemşirelik yönetmelikleri ile belirlenmiş olmasına rağmen, kamuya ait okullarda okul hemşiresi istihdam edilmemektedir. Özel okulların bir kısmında okul hemşiresi istihdam edilmekte, ilk yardım uygulamaları ve hekim istem ile ilaç vermektedir (22, 23). Elektronik kayıtlar ve hemşirelik girişimlerine ilişkin süreçler henüz yaşama geçirilememiştir. Bu nedenle ülkemizde okul sağılığında görev alan okul hemşirelerinin translasyonel araştırmalar ile

Derleme

ilgili yeterli bilgi ve farkındalıklarının olduğu söylenemez. Aynı zamanda bu kavram klinik alandaki hemşireler için de yeniliğini korumaktadır.

Okul Hemşireliği ve Translasyonel Araştırmalar

Translasyonel araştırmaların uygulamaya dönüşümünü kolaylaştırmada dört anahtar konu dikkat çeker, bunlar; erişilebilirlik, kalite, girişim güvenliği ve verimlilik. Bu bağlamda bütçe planlamasının iyi yapılması göz ardı edilemez. Böylece etkin sağlık bakımı, iyi planlanmış teknoloji ve maliyet analizinin ayrılmaz bir bütün olduğu gerçeği ortaya çıkar. Tüm bunların gerçekteşmesi ve mevcut durumun saptanabilmesi için elektronik sağlık kayıtları eksiksiz, düzenli ve ivedilikle tutulmalı, istenilen zamanda dökümanite edilebilmelidir (11). Elektronik sağlık kayıtlarının etkinliğinin en fazla olduğu çalışma alanlarından biri okul hemşireliği'dir. Bu elektronik sağlık kayıtlarının büyük bir bölümünü okul hemşireliği verileri oluşturmaktadır. Bu veriler translasyonel bilimi canlandırır (11, 24). Okul hemşireliği öğrencilerin mevcut akut ve kronik sorunlarını tanımlayan, periyodik olarak sağlık taramaları yapan, sağlık bakımı konularında öğrenci eğitimlerini üstlenen, okul saatleri içinde hemşirelik biliminin standartları çerçevesinde bakım sunmaya yetkili disiplindir (24). Translasyonel araştırma kavramı ile okul hemşireliği kalite, güvenli bakım, sürekli öğrenmeye hazıroluşluk noktalarında keşişirler (10, 25). Okul hemşireliği ve translasyonel araştırma kavramı ile ilgilenen araştırmacıların alanda birleşmeleri, lider davranmaları, bilgi ve becerilerini kullanmaları gelişim odaklı davranmalarına olanak tanıyacaktır. Bunun için mevcut elektronik sağlık kayıtlarının incelenmesi, bilgi bankalarından verilerin dökümanite edilerek gerekli çıkarımların yapılması, klinisyenlerle iş birliği yapılarak kronik hastalığı olan ve risk taşıyan öğrencilere ulaşımın sağlanması okulhemşireliği ve translasyonel araştırmaların daha birçok noktada keşişmesine olanak tanıyacaktır (10). Okulhemşireleri rolleri gereği transdisipliner ilişki içerisinde olduğu için translasyonel araştırmalar yapmaya eğilimlidirler. Etkili bir okulhemşiresi elektronik sağlık kayıtları verilerini hızlı bir şekilde oluşturmaya ve bu verilerin okul sağlığı veri depolarına entegrasyonu ile verilerin translasyonel araştırmalarda ve kanıt temelli uygulamalarda kullanımını sağlayabilir (11). Çünkü elektronik kayıtlar sağlık bakımının okul yöneticileri, öğrenci velileri ve devlet yetkilileri tarafından takip edilmesine olanak tanır (26). Aynı zamanda elektronik sağlık kayıtlarında standartlaşmış okulhemşirelik girişimlerini uygulamak için de çeşitli aktiviteler vardır (11). Bu aktiviteler disiplini ve bireylere sorgulama olanağı sunar. Böylece problemin ne olduğu, neden kaynaklandığı, nasıl çözüldüğu ve niçin çözülemediği sorgulanır. Dolayısı ile kanıt dayalı uygulama, optimal sağlık bakımı sağlamada anahtar rol üstlenir (26). Kanıt dayalı uygulamaların ve translasyonel araştırmaların ortak özelliği elde edilen bilgilerin klinikte ve okul sağlığı ortamında kullanımını gerektirmesidir (27). Kanıt dayalı uygulamaların ve translasyonel araştırmaların okul sağlığı ortamında kullanımı, kaliteyi en üst düzeye çıkarma, maliyeti düşürme, hataları önleme, okul sağlığı kayıtlarının diğer bakım ortamlarındaki sağlayıcılarla birlikte çalışabilirliğini artırma potansiyeli vardır (28). Ancak ülkemizde riskli bölgelerden başlayarak bütün okullara bir okul hemşiresi ataması çağrıları yapılmasına rağmen, halen birçok okulda okul hemşiresi bulunmamaktadır (29). Ülkemizde okul sağlığı ortamlarında elektronik sağlık kayıtlarının her kurumda standart olarak bulunmadığı ve hemşirelik literatüründe bu alanda boşluk olduğu söylenebilir. Okul çağı çocuklarında kronik hastalıkların görülme sıklığı oldukça yüksektir (26). Okulda iyi bir sağlık bakımı alamayan çocukların akademik etkinliklerde başarı oranı düşer, kronik hastalığı olanlar akranlarından geri kalır, büyüme ve gelişmesi olumsuz etkilenir (26). Literatür incelemelerinde kanıt temelli rehberler ile sunulan okul sağlığı bakım uygulamaları sonucunda çocuklarda fiziksel aktivitede artış gerçekteşmiş, sedanter davranışlarda azalma saptanmıştır (30).

Adams ve Carthy (2005), okul hemşirelerine, hemşire liderler ve hemşire araştırmacılarla birlikte çalışıp uygulamalarına ilişkin kanıt dayalı rehberler geliştirebilmek için translasyonel araştırmaları önermiştir (31). Dünyada okul sağlığı alanındaki translasyonel araştırmalar incelendiğinde; "çocukluk çağı obezite programının uygulamaya geçirilmesi ve etkinliğinin ölçülmesi" isimliçalışmadageliştirilen program yedi ülkede uygulanmış ve çocukluk çağında kilo kontrolü sağlama ve kilo vermede etkili olduğunu saptanmıştır. Bu programın uygulamaya geçirilmesi translasyonel araştırma modelinin T2 ve T3 aşamalarını kapsamaktadır (32).

Okul öncesi çocuklarda yaralanmaların azaltılması amacıyla yapılan bir diğer translasyonel araştırma sonucu geliştirilen sekiz dakikalık bir animasyon filminin çocuklarda yaralanmaları azaltan yenilikçi bir girişim olduğu ifade edilmiştir, bu çalışma da T2 ve T3 aşamalarını kapsamaktadır (33). Hemşirelik "sağlığın geliştirilmesi ve korunması" üzerine odaklanmaktadır (34). Bu odaklanmadan hareketle Woods ve Magyary (2010) hemşirelikte translasyonel araştırmada iş birliğinin önemini vurgulamıştır (7). McClune ve Conway (2016) planladıkları translasyonel araştırmalarında okul hemşiresi olarak kullanılan dilin okul öncesi çocuklar için uygun olduğundan emin olmak için erken çocukluk eğitiminden bir öğretim üyesi, animasyon öğrencileri, müzisyen, kameraman ve tiyatro oyuncularını ile iş birliği içerisinde çalışmıştır. Projede her üyenin bir görevi vardı ve okul hemşireleri sağlığın geliştirilmesinde gerekli konuların planlanması ile entegrasyonunda görev almıştır. Bu araştırma Woods ve Magyary'nin (2010) translasyonel araştırma modelinin T2 ve T3 aşaması temel alınarak gerçekteştirilmiştir (33).

Baldwin ve ark.'nın (2017) yaptığı diğer örnek araştırmada, sağlık eğitiminde farklı disiplinlerle çalışarak translasyonel araştırma sonuçlarının kullanımının öğrencilerde davranış değişikliği gerçekteştirdiği, okul ile toplum arasındaki bağı güçlendirdiği, bilginin uygulamaya dönüştürülmesini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma translasyonel araştırma modelinin T3 aşaması ile uyumludur (35).

Trivellini ve ark.'nın (2018), ergenlerdeki yaşam tarzı alışkanlıklarını, sosyal bağlamı, duygusal durumu ve zihinsel becerilerini bütünleşik bir refah endeksi ile değerlendirmek için yeni bir Web tabanlı araç geliştirmek amacıyla yaptıkları araştırmada; yaşam tarzı, sosyal, duygusal durum ve zihinsel beceri parametrelerinin platform aracılığıyla izlenmesi ile her bir parametrenin refah endeksi tanımlamasındaki rolünün belirlenmesine ve böylece önleyici ve kişiselleştirilmiş girişimsel stratejiler oluşturulmasına katkı sağlayacağı tespit edilmiştir. Araştırma translasyonel araştırma modelinin T3 aşaması ile uyumludur (36).

Derleme

Chabot ve ark. 'nın (2010), okul hemşirelerinin öğrencilerin sağlığının geliştirilmesinde yeni tanımlanmış rolleri üstlenme niyetlerinin belirleyicilerinin araştırıldığı bir araştırmada okul hemşirelerinin öğrencilerin sağlığını geliştirmek ve diğer okul sağlığı programlarının planlanmasında lider oldukları sonucu elde edilmiştir (34). Araştırmalar translasyonel araştırma modelinin T0 ve T1 aşamaları ile okul sağlığı alanına adaptasyon sağlayabilmektedir (36, 37).

Ülkemizde okul hemşireliği alanında T3 – T4 aşamasında olan translasyonel araştırmalar uygulanamamakta, bu tür projeler yaşama geçirilememektedir. Natinal Association of School Nursing (NASN)'e göre kanıt dayalı uygulama ve araştırma okul hemşireliğinin profesyonel standartlarından biridir. Bu standartların hayata geçirilmesi için NASN tarafından bir dizi yeterlilikler tanımlanmıştır. Bu yeterlilikleri; araştırma bulgularıyla birlikte, kanıt dayalı hemşirelik bilgi birikimini kullanma, araştırma aktivitelerinde konumuna ve eğitim seviyesine uygun olarak etkin rol alma, yeni kanıtları ekleyerek okul hemşireliği uygulamalarını güncelleme, veri toplama, özel klinik problemleri belirleme, araştırmaların analiz ve yorumlanmasında görev alma olarak belirtilmiştir (25, 38).

Translasyonel araştırmaların eksikliğine bağlı olarak da okul hemşirelerinin kanıtlardan yeterince faydalanamadığı görülmektedir (14). Klinik karar verme sürecinde kanıtların kullanılmaması sonucu tam anlamıyla maliyet yarar analizi yapılamamaktadır (7). Oysa Translasyonel araştırma sonuçlarının okul sağlığı uygulamalarında kullanılması öğrencilerin sağlığını korur, gelişimini destekler ve akademik başarısını arttırarak araştırma ile uygulama arasındaki boşluğu giderir (18, 22).

Okul hemşirelerinin translasyonel araştırmalara liderlik ederek ve kanıt kullanımı konusunda profesyonel davranarak katkı sağlaması beklenir (27). Mevcut kanıtların kullanımı, translasyonel araştırmalara gönüllülük ve çocuk haklarının korunması okul hemşirelerinin primer görevleri arasındadır. Okul sağlığı hizmetlerine erişim, kalite, güvenlik, verimlilik ve etkililik ile ilgili temel problemler raporlarla açıklanmıştır. Bu problemlerin çözümüne yönelik yeni araştırma stratejilerinin tanımlanabilmesi için teknoloji ve bilişimden yararlanılabileceği ifade edilmiştir (11).

Sonuç ve Öneriler

Translasyonel araştırma son yıllarda tıp ve hemşirelik literatüründe sıklıkla yer alan bir kavramdır. Hemşirelik araştırmalarında translasyonel araştırma kullanımı bakımın kalitesini arttıracak ve bakımda standardizasyonu sağlayarak ortak bir dil oluşumunu destekleyecektir. Hemşirelik uygulamalarının kanıt temelli olması klinik uygulamalarda fark yaratmak için önem arz etmektedir. Sağlık bakım ekibinin vazgeçilmez birer üyesi olan hemşireler transdisipliner ilişki geliştirmede önemli görevler üstlenmektedir. Çünkü hemşirelik kliniklerde tüm disiplinlerle ayrı ayrı iletişim kuran ve en çok iş birliği geliştiren meslek grubu olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda hemşirelerin güncel ve konuyla ilgili literatüre erişimleri sağlanmalıdır. Hemşirelik biliminde TA'ların istenilen düzeyde yapılmadığı göze çarpmaktadır. Ancak hemşirelik TA alanında liderler yetiştirmeye başlamıştır. Bu bağlamda hemşirelik mesleğinde TA için gerekli eğitimleri veren araştırmacılara ve transdisipliner ilişki geliştirmek yeni liderlere gereksinim duyulmaktadır.

Okul hemşireliğinde elektronik sağlık kayıtları; iş akış, tasarım, dökümantasyon, düzenleme özelliği ile hemşire memnuniyeti araştırmalarının odak noktası olmuştur. Bu alanda translasyonel araştırmalardan tam ve doğru sonuç elde edilebilmesi için elektronik sağlık kayıtlarının standartlaşmış hemşirelik verileri içerisine entegrasyonu şarttır.

Bilimin sürekli gelişen ve değişen doğasına uyum sağlamak, transdisipliner ilişkilerin güçlendirilmesi, evde, okulda, iş yerinde sağlık bakım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve profesyonel düzeyde sunulması, araştırmalar ile elde edilmiş kanıtların sistematize edilerek uygulama bilgisine dönüştürülmesi TA'ları destekleyici adımlardır.

Translasyonel araştırma kavramının hemşireler tarafından farkedilmesi, kanıt temelli girişimlerin uygulama alanlarına taşınması, yeni bilgilerin sistematize edilmesi, deneysel araştırmaların arttırılması sağlık bakımının güvenilirliğini, etkililiğini, görünürlüğünü arttıracak uygulamalardır. Sağlık bakım ekibinin profesyonel üyeleri olan hemşirelerin eleştirel düşünmesi, gelişmiş yönlerini fark edebilmesi için iç görümlü davranması sorunların saptanmasına ve gelişime odaklanmaya olanak tanır. Lider hemşirelerin en önemli görevleri transdisipliner ilişkileri desteklemek, TA araştırma projelerinin ve bilimsel bilgilerin sistematize edilmesinde aktif rol üstlenmektir.

Bilgilendirme

Yazarların tümü çalışmanın tamamına katkı sağlamış ve son halini onaylamıştır. Derleme yazımı ile ilgili herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır. Bu derleme araştırma ve bilimsel yayın etiğine uyularak yazılmıştır. Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. Christensen M. Craft J. The nursing professional unit: translating acute and criticalcare nursing research. *International Practice Development Journal* 2017;7(2).
2. Mitchel S. Fisher C. Hastings C. Silverman. L. Wallen G. A thematic analysis of theoretical models for translational science in nursing: Mapping the field. *Nursing Outlook* 2010; 58:287-300.
3. Wendler M. Kirkbride G. Wade K. Ferrell L. Translational research: a concept analysis. *Research and Theory for Nursing Practice* 2013; 27(3): 214-232.
4. Bell E. Harpur S. Doherty K. Struber J. Davies L. What is translational research? Background, concepts and definition. *International Public Health Journal* 2011;3(2):133-143.
5. Rubio D. Schoenbaum E. Lee L. Scheingart D. Marantz P. Anderson K. Platt L et al. Defining translational research: implications for training. *Academic Medicine* 2010;85(3): 470-475.

Derleme

6. Lean M. Mann J. Elliott R. Schofield G. Translational research. *British Medical Journal* 2008;337(7672):705-706.
7. Woods N. F. Magyary D. L. Translational research: Why nursing's interdisciplinary collaboration is essential. *Res Theory Nurs Pract* 2010; 24(1):9-24.
8. Manley K. McCormack B. Purpose, methodology, facilitation and evaluation. *Nursing in Critical Care* 2008;(19). 22–29. doi:10.1046/j.1478-5153.2003.00003.x.
9. Titler M. G. Everett L. Q. Adams S. Implications for implementation science. *Nursing Research* 2007; 56(4):53–S59.
10. Cowell J. M. *Translational Science for School Nursing and School Health Services: Implications for Authors* 2016.
11. Westra B. L. Latimer G. E. Matney S. A. Park J. I. Sensmeier J. Simpson R. L et al. A national action plan for sharable and comparable nursing data to support practice and translational research for transforming healthcare. *Journal of the American Medical Informatics Association* 2015; 22(3): 600-607.
12. Hill NL. Penrod J. Milone-Nuzzo P. Merging person-centered care with translational research to improve the lives of older adults: creating community-based nursing research networks. *Journal of gerontological nursing* 2014;40(10): 66-74.
13. Green L.W. Ottoson J.M. Garcia C. Hiatt R.A. Diffusion theory and knowledge dissemination, utilization, and integration in public health. *Annual Review of Public Health* 2009; 30: 151-174. doi: 10.1146/annurev.publhealth.031308.100049
14. Grady P.A. Translational research and nursing science. *Nursing Outlook* 2010; 58:164- 166. doi: 10.1016/j.outlook.2010.01.001
15. Westfall J. Mold J. Fagnan L. Practice-based research “bluehighways” on the NIH roadmap. *Journal of the American Medical Association* 2007; 297(4): 403–406.
16. Chesla CA. Translational research: Essential contributions from interpretive nursing science. *Research in Nursing and Health* 2008; 31: 381–390.
17. Jones K. R. Fink R. Vojir C. Pepper G. Hutt E. Clark L. Meilis, B. K. Translation research in long-term care: Improving pain management in nursing homes. *Worldviews on Evidence-Based Nursing* 2004; 1, S13-S20.
18. Şendir M. Yaman R. Kızıl H. Özdemir C. Kubat G. Hemşirelik kanıtlarının uygulamaya dönüştüğü bilim: Translasyonel hemşirelik. *Journal of Human Sciences* 2019; 16(1), 126-133. doi:10.14687/jhs.v16i1.5440.
19. Aiken L. Clarke S. P. Cheung R. B. Sloane D. M. Silber J. H. Education levels of hospital nurses and patient mortality. *Journal of the American Medical Association* 2003; 290:1617–1623.
20. Aiken L. Clarke S. P. Sloane D. M. Sochalski J. Silber J.H. Hospital nurses staffing and patient mortality, nurse burnout, and job dissatisfaction. *Journal of the American Medical Association* 2002; 288: 215–222.
21. Wang Y.L. Volker DL. Caring for Students With Type 1 Diabetes: School Nurses' Experiences. *J Sch Nurs* 2013; 29(1): 31-38.
22. Ayaz S. İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Sağlığı Hemşireliğine İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2014; 42–52.
23. Altuntaş S, Baykal Ü. Okul hemşirelerinin iş, iş ortamı, rol ve sorumluluklarına yönelik görüşleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2012; 9 (1): 43-50.
24. Pianalto A. M. Wall M. C. The effect of school based nursing on health related outcomes in children: A review of literature 2016.
25. National Association of School Nurses. Framework for 21st century school nursing practice: National Association of School Nurses. *NASN School Nurse* 2016; 31(1): 45-53.
26. Barnes, Lisa M., (2012). "Evidence Based Practice in School Nursing: A Study of School Nurses in Central and Eastern North Carolina" Nursing Theses and Capstone Projects. https://digitalcommons.gardner-webb.edu/nursing_etd/98
27. Pearson A. Jordan Z. Munn Z. Translational science and evidence-based health: A clarification. *Nursing Research and Practice* 2012;1–6.
28. Johnson K. H. Bergren, M. D. Meaningful use of school health data. *The Journal of School Nursing* 2011; 27, 102-110. doi: 10.1177/1059840510391267.
29. Ulutaşdemir N. Balsak H. Öztürk Çopur E. Demiroğlu N. Halk Sağlığı Hemşireliğinin Bir Dalı: Okul Sağlığı Hemşireliği. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics* 2016;2(1):121-124.
30. Bagby K. Adams S. Evidence-Based Practice Guideline: Increasing Physical Activity in Schools-Kindergarten Through 8th Grade, *The Journal of School Nursing* 2007;23(3).
31. Adams S. McCarthy M.A. Evidence-Based Practice and School Nursing 2005; 21(5):258-265.
32. Reeves, P. Deeming S. Ramanathan, S. Wiggers, J. Wolfenden, L. Searles, A. Measurement of the translation and impact from a childhood obesity trial programme: rationale and protocol for a research impact assessment. *Health research policy and systems* 2017; 15(1), 111.
33. McClune A. J. Conway, A. Farm Safety: A Tale of Translational Research and Collaboration. *Pediatric nursing* 2016; 42(1).
34. American Nurses Association (ANA). *Nursing: Scope and standards of practice* (2nd ed.). Silver Spring 2010; MD: Author.
35. Baldwin J. A. Williamson H. J. Eaves E. R. Levin B. L. Burton D. L. Massey O. T. Broadening measures of success: results of a behavioral health translational research training program. *Implementation Science* 2017; 12(1), 92.
36. Trivellini G. Doveri C. Mastorci F. Bastiani L. Cappa C. Vassalle C. Pingitore A. Innovative web-based tool for promoting well-being among healthy adolescents: An implementation protocol. *Journal of Translational Science* 2018; 5(3): 2-5. doi: 10.15761/JTS.100026.

Derleme

37. Chabot G. Godin G. Marie-Pierre Gagnon M. Determinants of the intention of elementary school nurses to adopt a redefined role in health promotion at school. *Implementation Science* 2010; 5:93:3-10.
38. Özalp A.M. Duymuş S.E. Dost A. Evidence-based approach in school health nursing. *International Student Congress*; 26-27 Mart 2019; İstanbul